

[fol. 1651] Het bestuur heeft te Padang met de regenten van de vijf hoofdnerdzerzettingen van Tigabelas Kota een verdrag van vrede en handel gesloten, dat bij het besluit van het bestuur van 10 juni 1764 is ingeschreven. Voor zover ze er niet strijdig mee waren, zijn de artikelen van de verdragen van 1727 en 1741 erin bekrachtigd. In het twaalfde artikel beloofde het bestuur om, als douceur voor het open en schoon houden van de wegen, jaarlijks aan ieder gehucht tien, of aan alle samen rsd 130 te betalen. Het bestuur beschouwde dit als het enige middel deze nederzettingen aan hun beloften te houden. De Hoge Regering vindt dit eervoller dan om nu en dan, als de wegen gesloten worden, de vrede voor veel geld te moeten kopen. Dat heeft de ondervinding geleerd. [fol. 1652] Dit verzoek, dat het bestuur in de brieven van 25 juni 1763 heeft gedaan, is ingewilligd, omdat het douceur, daar het in plaats van het gangbare eerbewijs van $16\frac{1}{4}$ taël goud komt, geen extra uitgaaf is. Dat eerbewijs was volgens het besluit van 16 juni 1761 te Padang tijdens de voorganger van de laatst afgetreden commandeur steeds op het eerste verzoek toegestaan. In de brief van eind december 1763 is er reeds over gesproken en toen is een eerbewijs met het toenmalige bestuur als een slecht gebruik beschouwd, waar altijd van afgezien moet worden. Daar komt de Hoge Regering nu van terug. Dat ingeburgerde eerbewijs kon niet geweigerd worden, zonder er iets voor in de plaats te stellen. [fol. 1653] De weigering heeft er toe bijgedragen dat de regenten, die het - zoals het bestuur terecht zegt - om het hebben en houden gaat, afkerig werden om in Padang te komen handeldrijven. Het nut van de compensatie blijkt uit de aanzienlijke afzet van 250 pakken gesorteerde textiel in eind februari 1764. De gezaghebber Hendrik van Staveren en zijn raad konden hier slechts om geprezen worden, omdat zij in hun brief van 25 maart 1764, waarin zij het nut van compensatie rapporteerden, van mening waren dat dit, naast eensgezindheid onder de inlanders en de komst van diverse bergvolken naar de kust, aan de herleving van de handel bijdroeg. Het bestuur had goede hoop dat het met het kantoor goed zou gaan en is nadrukkelijk aangespoord zich daarvoor in te zetten. Het bestuur betoogde dat het vaststellen van de prijs van het goud op f 331,4,- het mark fijn, [fol. 1654] in de boeken tot een nominale vermindering van de winsten zou leiden, hoewel die effectief niet minder waren. Er is te verstaan gegeven dat dit geen argument voor een wijziging was, tenzij het bestuur onomstotelijk kon aantonen dat het goud in dat deel van Sumatra meer waard was. Om Heren XVII goed voor te lichten heeft men erop aangedrongen dat de vergelijking van de winsten op basis van de vorige prijs van het goud zal geschieden. Dit is gebeurd. In zijn brief van 31 oktober 1763 heeft het bestuur een bezetting aan de mond van de Lae Tapus slechts nuttig gevonden om de koning van Baros van zijn ongegronde vrees voor de Atjehers te verlossen. [fol. 1655] Tevens meent het bestuur dat, zolang de Engelsen meester van Natal en Tapanuli blijven, ook het zenden van patrouillevaartuigen naar Baros voor verbetering van de handel geen zin heeft. De kleine vaartuigen van de Compagnie zouden niet kunnen beletten dat de Engelsen daar met hun kleine smokkelschepen zouden aanleggen en het nadeel dat ze berokkende, zou niet opwegen tegen de kosten voor de Compagnie van de patrouillering. De Hoge Regering was het hier volkomen mee eens geweest en heeft bevolen om bij de huidige omstandigheden van patrouillering af te zien. Het bestuur stelde voor om de inlander voor zijn producten dezelfde prijs te betalen als de Engelsen, omdat hij textiel en andere benodigdheden daar kocht, waar hij die het goedkoopst kon krijgen. Zo zou men niet achter het net vissen. [fol. 1656] De vroegere prijzen zijn evenwel onverkort gehandhaafd.)

--- aangesien de particuliere traffiquanten van dien land-aard daarmee altoos beter een uytweg weten te vinden dan wij, bijzonder in desen tijd dat se op plaatsen daar zij bevorens op zijn best op een gelijke voet met ons waren, als in Bengale en Soeratta, door geweld van wapenen volkomen het meesterschap hebben weten te verkrijgen, en sig niet ontsien middelen van dwang en geweld te gebruyken om de inlandsche kooplieden te noodsaaken bij hen, preferabel voor andere, ter markt te koomen en voor hunne whaare eene convenable prijs te besteeden, hetzij daarvan weder schadeloos kunnen afkomen of niet.